

2015-12-11

Referat av dom - tillståndsprövning, nyanläggning, skyddsavstånd

Mark- och miljööverdomstolen ansåg att en fastighetsägares förbättringsåtgärder – bestående av att lägga ned nya infiltrationsrör och installera en fördelningsbrunn - var att jämföra med nyanläggning och skulle därför ha tillståndsprövats. Domstolen sa också att huvudregeln är att det krävs ett skyddsavstånd på minst 1 meter mellan infiltrationsanläggningens spridningslager och den högsta grundvattennivån. Om kortare avstånd ska kunna accepteras måste det visas i det enskilda fallet att riskerna för förorening, genom spridning av bakterier, kan uteslutas.

Referat av dom den 21 maj 2015 från Mark-och miljööverdomstolen mål nr M 9088-14.

Bakgrund

Beslut i miljö- och byggnämnd

Miljö och byggnämnden förbjöd den 26 november 2013 en fastighetsägare att använda befintlig avloppsanläggning. Anläggningen bestod av en trekammarbrunn med efterföljande infiltration och skulle rena avloppsvatten från WC och BDT från permanentbostad. Tillstånd gavs ursprungligen 1981. Av utredningen framgick att fastighetsägaren under 2007-2008 anlagt en ny fördelningsbrunn och nya infiltrationsrör utan att söka tillstånd eller anmäla detta till nämnden. Nämnden förelade fastighetsägaren att anlägga en provgrop och denna inspekterades i oktober 2013. Gropen intill infiltrationen var ca 2 meter djup och vid inspektionen stod det lite vatten i botten på gropen och vatten trängde fram i gropens sidor vid ca 1,5 meters djup. Vid inspektionstillfället var grundvattennivåerna mycket låga. Spridningsledningarna hade lagts cirka 0,8 meter under markytan. Nämndens bedömning var att lokaliseringen innebar risk för olägenhet och därför förbjöds anläggningen.

Beslut i länsstyrelse

Fastighetsägaren överklagade till länsstyrelsen och anförde att det inte var grundvatten som iakttagits i provgropen, utan regnvatten som blivit stående mellan olika jordlager. Vidare ligger fastigheten omgiven av mossar som har god förmåga att rena vatten och dessutom ligger närmaste vattendrag, Härån, 1 km från anläggningen. Länsstyrelsen avslog överklagandet och ansåg att nämnden hade haft fog för sitt beslut. Länsstyrelsen hänvisade bland annat till den rekommendation som finns i Naturvårdsverkets handbok 2008:3, och som säger följande: ”För att den mikrobiella avdöningen ska bli tillfredsställande bör säkerhetsmarginal finnas så att avståndet mellan infiltrationsytan och högsta grundvattenytan inte understiger 1 m någon del av året”.

Beslut i mark- och miljödomstol

Fastighetsägaren gick vidare och överklagade till Mark- och miljödomstolen. Domstolen ändrade länsstyrelsens beslut och upphävde nämndens beslut om förbud. Enligt domskälen skulle reningsgraden kunna vara tillräcklig även om det rekommenderade skyddsavståndet mellan anläggningen och grundvattennivån inte är uppfyllt. Mark- och miljödomstolen ansåg att de åtgärder som fastighetsägaren utfört endast är av underhållskaraktär och att det är en delkomponent som bytts ut. Detta anser domstolen omfattas av befintligt tillstånd från 1981. Eftersom anläggningen endast har renoverats ska åtgärderna inte betraktas som en anmälningspliktig ändring enligt 14 § FMH. Då det inte har framkommit något som tyder på att anläggningen förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön har miljönämnden inte haft fog för att förbjuda utsläpp av avloppsvatten till anläggningen.

Beslut i Mark- och miljööverdomstolen

Miljö- och byggnämnden överklagade till Mark- och miljööverdomstolen som ändrade den överklagade domen och fastställde nämndens beslut. Mark- och miljööverdomstolen begärde yttrande från Havs- och vattenmyndigheten som bland annat betonade vikten av att tillämpa det rekommenderade skyddsavståndet på 1 meter för att undvika risken för förorening av grundvattnet. Grundvatteninträngning i infiltrationsbäddar identifieras ofta som orsak till att avloppsanläggningar slutar att fungera och det är därför sannolikt att små avlopp i många fall kan vara en källa till problem med bakterier. Mark- och miljööverdomstolen gjorde bedömningen att den aktuella anläggningen inte hade en godtagbar funktion. Fastighetsägaren hade byggt om anläggningen genom att lägga nya infiltrationsrör och installera en fördelningsbrunn. Anläggningens utformning har därmed ändrats och eftersom det saknas dokumentation av den gamla anläggningens placering och utformning går det inte att närmare avgöra på vad sätt platsen för infiltrationen ändrats. Denna brist anser Mark- och miljööverdomstolen får ligga innehavaren av anläggningen till last. Mark- och miljööverdomstolen anser att de sammantagna åtgärderna

har sådan art och omfattning att de bör bedömas som en nyanläggning som ska tillståndsprövas. Vidare ansåg Mark- och miljööverdomstolen att utgångspunkten måste vara att det krävs ett skyddsavstånd på minst 1 m mellan infiltrationsanläggningens spridningslager och den högsta grundvattennivån för att en godtagbar funktion ska anses föreligga. För att frånga detta avstånd torde det krävas att riskerna för förorening i det närmaste kan uteslutas, vilket inte går att göra i det aktuella målet. Nämnden har haft fog för att förbjuda anläggningen och Mark- och miljööverdomstolen ändrar alltså mark- och miljödomstolens dom.

Slutsatser:

Det är nu klarlagt att byte av spridningsrör och installation av fördelningsbrunn inte kan anses vara underhållsåtgärder som ryms inom tidigare tillstånd. I målet kunde inte fastställas var de gamla infiltrationsrören varit placerade vilket var en brist som Mark- och miljööverdomstolen ansåg skulle ligga fastighetsägaren till last. Därför blev bedömningen att det inte räckte med en anmälan utan ombyggnationen borde ha tillståndsprövats. Dessutom lägger Mark- och miljööverdomstolen fast att rekommendationen på skyddsavstånd på minst 1 meter mellan infiltrationsanläggningens spridningslager och den högsta grundvattennivån är en huvudregel som endast i undantagsfall får frångås. Och då bara om risk för förorening helt kan uteslutas.